

Azərbaycan və Çin arasında yekdil siyasət var, münasibətlər əladır və bundan da yaxşı səviyyəyə qalxacaqdır

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Çinin "China Media Group" Media Korporasiyasına müsahibə verib

Müxbir: Müsahibəyə görə minnətdarıq. Biz yalnız üç gündür Bakıdayıq. Ölkənin və şəhərin nə dərəcədə müasir olması bizdə dərin təəssürat yaratdı və getdiyimiz hər yerdə bir Azərbaycan elementi var.

Prezident İlham ƏLİYEV: Düzdür. İlk öncə, Azərbaycana xoş gəlmisiniz. Gəldiyinizə və ölkəmizə diqqət yetirdiyinizə görə sağ olun. Çox şadam ki, siz Azərbaycanda bir neçə gün olacaqsınız və bu, ölkəmizi və xalqımızı daha yaxından tanımaq üçün yaxşı fürsət olacaqdır. Tamamilə haqlısınız ki, biz şəhərlərimizin əsl orijinallığını, nailiyyətlərini qoruyub saxlayırıq. Eyni zamanda biz ölkəmizi müasirləşdiririk. Bakıda gördükləriniz müasirliklə ənənələrin qovuşmasıdır və hesab edirəm ki, onlar bir-birinə qarşı çıxmır, bir-birinə zidd deyil. Bu, məqsədyönlü şəkildə edilib, çünki Bakı kimi tarixi şəhərdə ilk məqsəd tariximizi və memarlıq abidələrini qorumaqdır. Eyni zamanda şəhərə inkişaf etmək imkanı verilməlidir. Bakıda hər iki məqamı duya bilərsiniz. Zənnimcə, bu, həqiqətən, mühüm nailiyyətdir və bunu qeyd etdiyinizə görə sağ olun.

Müxbir: Sizin qədər olmasa da biz də bir sıra şəhərlərdə olmuşuq. Ancaq Bakı mənim səfər etdiyim heç bir şəhərə bənzəmir.

Prezident İlham ƏLİYEV: Sağ olun.

Müxbir: Cənab Prezident, müsahibəmizin əvvəlində bildirmək istəyirəm ki, bu il mərhum atanız Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illiyi qeyd olunur. O, tək-cə Ulu Öndər və müasir Azərbaycanın qurucusu deyil, Çin-Azərbaycan dostluğunun təməlini qoyan şəxs olub. Ona görə bir daha onun xatirəsinə ehtiramımızı ifadə edirik.

Prezident İlham ƏLİYEV: Çox təşəkkür edirəm. Tamamilə haqlısınız ki, Heydər Əliyev Azərbaycanın dövlətçiliyini quran, ölkəni inkişaf yoluna yönəldən, vətəndaş müharibəsinin qarşısını alan, 1990-cı illərin əvvəlində hökm sürən qarışıqlıq və xaos vəziyyətinə son qoyan şəxs idi. O, həmçinin bu gün də rəhbər tutduğumuz daxili və xarici siyasət prioritetlərini müəyyən etdi. Əlbəttə, 30 il ərzində dünya dəyişib, lakin bizim başlıca məqsədlərimiz dəyişməz olaraq qalıb - dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsi, qabaqlayıcı tədbirlər görməklə milli maraqlarımıza əsaslanan fəal xarici siyasətin yürüdülməsi və Azərbaycanın iqtisadi, siyasi inkişafı. Buraya olduqca fəal regional siyasətin həyata keçirilməsini də əlavə etmək olar. Əlbəttə, müstəqilliyimizin ilk günlərindən əsas məqsədlərdən biri ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpası idi. Buna da iki ildən bir az artıq əvvəl nail olub.

Tamamilə haqlısınız ki, o, Azərbaycan-Çin münasibətlərinin inkişafında çox vacib rol oynayıb. Onun Çin səfərləri və Çinin rəhbərləri ilə görüşləri əməkdaşlığımızın çərçivəsini yaratdı. O vaxtlar dünyada Azərbaycan o qədər də tanınmırdı. Bunun təməli möhür o vaxt qoyulub və bu gün mən olduqca şadam ki, ölkələrimiz arasında əlaqələr çox uğurla inkişaf edir və daha çox sahələri əhatə edir. Əməkdaşlığın gündəliyi 30 il əvvəlindən daha genişdir. Bu münasibətlər qarşılıqlı hörmət və dostluq üzərində qurulub.

Müxbir: Bir çox çinli izləyici diqqətə layiqdir ki, atanız Çinə rəsmi səfərləri zamanı rəsmi proqramdan əlavə o, sadəcə çinli ailələrlə görüşüb və onların həyatı ilə maraqlanıb. Çinli məktəblilərlə görüşüb və bölgələrdə səfərlər edib. Buraya biz fotoları götürmüşük və Sizdən xahiş edək ki, bunlarla bağlı əlavə məlumat verəsiniz. Məsələn, bu şəkildə 1990-cı illərdə çəkilib. Burada o və çinli ailədir.

Prezident İlham ƏLİYEV: Bəli, düzdür.

Müxbir: Güzəlxəşmə.

Prezident İlham ƏLİYEV: Bəli. Bu, bir daha onu nümayiş etdirir ki, sizin dediyiniz kimi, o, yalnız rəsmi təmaslarla kifayətlənmirdi və xalqlar arasında münasibətlər qurmağa çalışırdı. Bu foto da məhz onu nümayiş etdirir.

Müxbir: Bu fotoda isə o, məktəblilərlə söhbət edir.

Prezident İlham ƏLİYEV: Bəli.

Müxbir: Onlara hədiyyə verir. Xoşunuz gəlirmi?

Prezident İlham ƏLİYEV: Bəli, bu, sizin dediklərinizin aydın təzahürüdür. Sağ olun.

Müxbir: Burada isə Çin səddinə, "Qadağan olunmuş şəhər"ə və digər tarixi yerlərə səfərlər var.

Prezident İlham ƏLİYEV: Bəli.

Müxbir: Atanız Çini və oraya səfərlərini Sizə necə təsvir edirdi? Çin onun üçün nə demək idi və Siz nəsil-dən-nəslə ötürülmüş bu dostluğun davamını necə görürsünüz?

Prezident İlham ƏLİYEV: Əslində, Çin onun üçün tanımadığı ölkə deyildi. O, müxtəlif dövrlərdə Çinin inkişafı ilə bağlı yaxşı məlumatlı idi. Vaxtilə o, SSRİ Nazirlər Soveti Södrinin birinci müavini vəzifəsində çalışıb və Çin nümayəndələri ilə

bir çox görüşlər keçirib. O, ölkənin dinamikası və inkişafından yaxşı xəbərdar idi. Müstəqil Azərbaycanın Prezidenti seçildəndən sonra isə onun əsas xarici siyasət prioritetlərindən biri Çinlə ikitərəfli münasibətlər qurmaq idi. Xatırlayıram ki, o, Çinə rəsmi səfərdən böyük təəssüratla qayıtmışdı. Heydər Əliyev Çinin artmaqda olan gücünü, həmrəy cəmiyyətini və aydın məqsədlərə malik ölkəni gördü - bunlar təxminən 30 il öncə baş vermişdi.

Sırası insanlarla görüşlər isə onun təbiəti ilə bağlı idi. O, burada - Azərbaycanda da hər zaman çalışırdı ki, cəmiyyətin nəbzini tutsun, insanların necə yaşadığını, nə fikirləşdiyini, hansı problemlərlə üzləşdiyini və hansı arzulara malik olduğunu bilsin. Təbii ki, o, Çində həmçinin sadə insanların həyat tərzi ilə maraqlanırdı.

Beləliklə, bizim ikitərəfli münasibətlərimizin təməli həmin tarixi səfər nəticəsində qoyuldu və həmin vaxtdan onların dinamik inkişafı üçün mühüm potensial vardır.

Müxbir: Biz Bakının müxtəlif yerlərində atanızın heykəllərini gördük və onun adını daşıyan prospektlər, memoriallar var. Zənnimcə, burada Sizin atanıza olan ehtiram və məhəbbətin daha dərin mənası var. Şəxsən Sizin üçün atanız kim olub?

Prezident İlham ƏLİYEV: Xüsusilə Azərbaycan cəmiyyətimdə hər bir övlad üçün onun valideynləri çox əzizdir. Azərbaycan cəmiyyəti ənənəvi dəyərlər, ailə dəyərləri üzərində qurulub. Bu ənənələr

dərin köklərə malikdir. Vacib haldır ki, 30 il müstəqil ölkə olaraq global mühitdə yaşamağımıza baxmayaraq, bu ailə dəyərlərini və böyüklərə hörməti qoruya bilməmişik. Bu, bizim cəmiyyətimizin təməlidir. Hər bir azərbaycanlı kimi, mənim üçün də atam əziz insan olub. O insan ki, ona bənzəməyə çalışsın, xüsusilə ata ilə fəxr edə bilər. Bu belə olur. Mənim üçün bu, böyük xoşbəxtlikdir, çünki mən həm şəxsən onun üçün, həm də Azərbaycan xalqı üçün ən çətin vaxtlarda atamın yanında olmuşam.

Xüsusilə 1990-cı ilin 20 yanvarında sovet ordusu Azərbaycana hücum edərkən, o, həmin qanlı hücumu qarşı etiraz səsinə ucaldın və bu hadisəni pisləyən, bəlkə də, yeganə şəxs idi. O, yaxşı dərk edirdi ki, bu, ona baha başa gələ bilər. Biz Sovet İttifaqında yaşayırdıq, ölkənin dağılmasına hələ iki il qalırdı və 1990-cı ilin yanvarında bunu hələ heç kəs təsəvvür edə bilməzdi. Yüzdən artıq günahsız insanın, mülki vətəndaşın həyatına son qoyan bu zorakı və qanlı hücumu pisləmək böyük cəsarət və xalqa sevgi tələb edirdi.

Bununla yanaşı, o, sovet hökumətinin anti-Azərbaycan mövqeyi səbəbindən kommunist partiyasını tərk etdi. Bunun özü də çox cəsarətli addım idi, çünki sovet hökuməti və sistemi hələ də çox güclü və qəddar idi. O, bunları nəzərə almamalı idi, lakin onun üçün Azərbaycan xalqının milli maraqları, milli qüruru və ədalət şəxsi amillərdən üstün idi. Bu, onun üçün və bizim üçün müstəqillik dövrü idi, lakin ailəmiz bir yerdə idi.

Eyni vəziyyət Azərbaycanda vətəndaş qarşıdurması zamanı qarışıqlıq, çətinlik

və xaosun hökm sürdüyü dövrdə idi. Azərbaycan xalqı vəziyyətdən xilas yolunu yalnız Heydər Əliyevdə gördü və ən çətin vaxtda onu dəvət etdi. O, gənc deyildi, onun artıq 70 yaşı var idi. Onun 1993-cü ildə Azərbaycanda rəhbərliyi öz üzərinə götürməsi, həqiqətən, çox cəsarətli addım idi. Bu, onun Azərbaycan xalqına məhəbbətini və sadiqliyini bir daha nümayiş etdirdi. Azərbaycanlıların onu müasir Azərbaycanın qurucusu hesab etməsi tamamilə doğrudur. Ona olan ehtiram tək-cə bir meyarla bağlı deyil, burada müxtəlif səviyyələr var. O, bütün həyatını bu işə həsr etdi. Ən mürəkkəb dövrdə ölkəyə rəhbərlik etmək, ən münasib həll yollarını müəyyənləşdirmək, eyni vaxtda müdriklik və cəsarət nümayiş etdirmək - bütün bunlar siyasətçiyə xas olan nadir keyfiyyətlərdir.

Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycan böyük ölkə deyil. O vaxt artıq Azərbaycanın bir hissəsi Ermənistan tərəfindən işğal edilmişdi və biz nəhəng iqtisadi çətinliklərlə üzləşmişdik. İnflyasiya 1000 faizdən artıq idi. İşsizlik və yoxsulluq hökm sürürdü. Ordu demək olar ki, mövcud deyildi. Belə bir vəziyyətdə ölkəni parçalanmaqdan qorumağa, onu inkişaf yoluna çıxarmağa və bugünkü səviyyəyə çatdırmağa müvəffəq olmağı yalnız böyük şəxsiyyət edə bilər.

Bizim və şəxsən mənim hədəfim isə dünyanın və Azərbaycanın dəyişməkdə olduğunu nəzərə alaraq Heydər Əliyev siyasətini davam etdirmək, ölkəni müasirləşdirmək, bir də heç vaxt digərlərinin hökmranlığı altında yaşamamaq üçün müstəqilliyimizi möhkəmləndirmək, özü-

nü təmin edən güclü iqtisadiyyat qurmaq və insanların daha yaxşı yaşamasına şərait yaratmaqdır.

Beləliklə, tək-cə 100 illiyini qeyd etdiyimiz üçün deyil, ümumiyyətlə, müasir Azərbaycan haqqında danışıqlar faktıdır ki, təməl Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub və 1990-cı illərin mürəkkəb dövründə onun liderliyi olmasaydı, bugünkü Azərbaycan başqa vəziyyətdə olacaqdı. Hansı problem və çətinliklərlə üzləşəcəyini heç təsəvvür etmək belə olmazdı.

Müxbir: Dünyanın dəyişməkdə olan geosiyasi mənzərəsi fonunda Azərbaycan həssas rol oynayaraq böyük nailiyyətlər əldə edib, iqtisadi və sosial baxımdan özü üçün nadir inkişaf yolu yarada bilib. İcəzə ilə, Çin-Azərbaycan əlaqələrindən danışmaq. Bu yaxınlarda Siz bu münasibətləri əla adlandırdınız. Hazırda vəziyyət nə yerdədir və Sizcə bu əlaqələri növbəti səviyyəyə qaldırmaq üçün nə edilməlidir?

Prezident İlham ƏLİYEV: Bəli, bunu bir daha təsdiq edə bilərəm ki, münasibətlər əlaqələndirilib və bu təhlil, bu ifadə ikitərəfli əlaqələrin geniş gündəliyini və əməkdaşlığın çox aydın perspektivlərini əhatə edir. Hesab edirəm ki, ikitərəfli əlaqələrdə əldə etdiyimiz nailiyyətlər çox uzun bir yolun başlanğıcıdır. Ümid edirəm ki, bu, strateji əməkdaşlıq yolunun başlanğıcıdır.

Azərbaycan və Çin arasında yekdil siyasət var, münasibətlər əladır və bundan da yaxşı səviyyəyə qalxacaqdır

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Çinin "China Media Group" Media Korporasiyasına müsahibə verib

Əvvəli 2-ci sahə.

Çunki bu gün regionun siyasi, habelə nəqliyyat marşrutları xəritəsinə nəzər saldıqda görürük ki, ölkələrimiz bir-biri ilə nə dərəcədə eyni mövqedən çıxış edirlər. Beynəlxalq gündəliyə aid təməl məsələləri götürsək görürük ki, bizim mövqələrimiz suverenlik, müstəqillik, ərazi bütövlüyü, digərlərinin daxili işlərinə qarışmamaq məsələlərində üst-üstə düşür. İqtisadi əməkdaşlıq məsələlərində mövqələrimiz üst-üstə düşür. Biz qarşılıqlı ticarətin həcmimin artmasını görürük və böyük potensial xüsusilə göz qabağında. Biz ölkələrimizi gələcəkdə daha da birləşdirəcək meydana gələn yeni nəqliyyat marşrutlarını görürük. Bunun özü də regional təhlükəsizliyə və sabitliyə böyük töhfə olacaqdır. Çunki ölkələr qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq formatı çərçivəsində birləşsə, bu, regionun sabitliyini, proqnozlaşdırılmaması, firavanlığını və inkişafını gücləndirir.

Beləliklə, xarici siyasət prioritetlərinə və gündəliyə gəldikdə, mən Azərbaycanın və Çinin siyasətlərində ərazi və istənilən digər istiqamətdə bir çox oxşarlıqları görürəm. Son zamanlar bizim münasibətlərimiz daha da intensivləşib və əlbəttə, mənəm cənab Si Cinpinlə görüşlərim istiqamətlərinin təyin edilməsində və inkişaf üçün aydın hədəflərin müəyyən olunmasında vacib rol oynayır. Eyni zamanda daha aşağı səviyyədə, dövlət rəsmiləri və deputatlar səviyyəsində, cəmiyyətin müxtəlif nümayəndələri və partiyalarımız arasında olan təmaslar da xüsusilə əməkdaşlıq formatını yaradır. Bu səbəbdən uzun bir yolun başlanğıcında olduğumuzu deyəndə, buraya məhz bu məsələlər daxildir. İktisadi əlaqələrin gələcəyində gələcəkdə isə bizim Azərbaycan və Çin arasında yekdil siyasətimiz var. Bir daha təsdiq edərdim ki, münasibətlər əladır və bundan da yaxşı səviyyəyə qalxacaqdır.

Müxbir: Siz bir neçə dəfə Prezident Si Cinpinlə görüşlərinizə toxundunuz. Sizin onun bir lider kimi haqqında fikriniz nədir, o, Sizde necə təəssürat yaradır?

Prezident İlham ƏLİYEV: Mənim Prezident Si Cinpinlə hom Çində, həm də beynəlxalq tədbirlər çərçivəsində dəfələrlə görüşmək imkanım olub. Ona dərindən ehtiram var. Onun uezagörənliyi, zəkası, səmimiyyəti və iktisadi münasibətlərimiz barəsində geniş məlumatı olması mənə hər zaman dərindən təəssürat yaradır. Çunki qlobal bir güc olaraq Çinin çox geniş xarici siyasət gündəliyi var və həmin gündəlik təbii olaraq Azərbaycanın gündəliyindən daha genişdir.

Buna baxmayaraq, bizim əməkdaşlığımızın mahiyyəti və perspektivləri barədə dərindən məlumatı olması göstərir ki, cənab Si Cinpin olduqca məsuliyyətlili şəxsdir və çox uğurlu xarici siyasət bunun nəticəsidir. Bilirsiniz ki, dünyada Çinin dostlarının sayı ildən-ildən artır və bu, məhz həmin müdrik siyasətin nəticəsidir. Biz onun ölkəsinin inkişafını və yardımçı ehtiyacı olanlara dəstək istiqamətindəki fəaliyyətini yalnız alqışlaya bilərik. Hesab edirəm ki, bu, dünyada nadir hallardan biridir. Bu, xüsusilə indi aktual məsələdir. Vaxtında və digər mənbələrdən yardım ala bilməyən ölkələrə kömək edilir. Sizə Azərbaycanla bağlı nümunə deyər bilərəm. COVID-19 başlayanda biz peyvəndlərin olmaması səbəbindən böyük çətinliklərlə üzləşdik və bu məsələdə bizə yardım edən yeganə ölkə Çin oldu. Mən Prezident Si Cinpino yardım ilə bağlı məktub yazdım, məsələyə dərhal cavab verildi və peyvəndlərin ilk həcmi - bir milyon doza təqdim edildi. Biz vaksinasıyaya yanvar ayının ortalarında, dünyada ilk sıralarda başladıq. Bu isə onun yardım göstərmək siyasətindəndən qaynaqlanırdı. Biz bunu necə unda bilərik??

Bununla yanaşı, deyər bilərəm ki, yəqin sizin də məlumatınız var, bəzi Qorb dövlətləri lazım olduğundan 5 dəfə artıq həcmə peyvənd tədarük edirdilər və bu

nunla da peyvənd istehsal etməyən, buna çıxışı olmayan ölkələri vaksinasıyadan məhrum edirdilər. Onlar peyvənd millətçiliyi nümayiş etdirirdilər. Onu da qeyd edirəm ki, Azərbaycan Qoşulmama Hərəkətinin sədri olaraq peyvənd millətçiliyinə qarşı ictimai şəkildə mübarizə aparan ölkələrdən biri idi. Demək istədiyim odur ki, bu nümunə Çinin Azərbaycanla bağlı siyasətini nümayiş etdirir. Əminəm ki, bu siyasət yardıma ehtiyac olan zaman hər bir ölkəyə şamil edilir.

Beləliklə, dediyim kimi, mənəm Prezident Si Cinpinlə çoxsaylı görüşlərim olub. İnsan olaraq o, çox mehriban, hörmətçil və səmimi adamdır və şəxsən mən onunla təmasdan çox razıyam.

Müxbir: Bağlantı və infrastruktur layihələri haqqında danışıq, qeyd edərkən, Azərbaycan bir rekordda imza atıb - bu, "Bir kömər, bir yol" layihəsində iştirak edən ölkələr arasında 307 gümən infrastruktur layihəsinin icrasındır. Bu, ən qısa müddətdə icra deməkdir. Söhbət nəhəng infrastruktur layihəsindən gedir. Azərbaycan buna necə nail olub və "Bir kömər, bir yol" layihəsinin faydasını necə görürsünüz?

Prezident İlham ƏLİYEV: İnkişafımızın hədəflərindən biri regional bağlantı mərkəzinə çevrilməkdir. Çunki xəritəyə baxsanız, Azərbaycanın coğrafi üstünlüklərini görürsünüz. Ölkəmiz "Şərqi-Qərb" və "Şimal-Cənub" nəqliyyat marşrutları üzərində yerləşir. Lakin nəqliyyat infrastrukturunun olmaması elə bir vəziyyəti yaratmışdı ki, bizim coğrafiyadan istifadə edilmirdi. Mən tam əmin idim ki, biz bu vəziyyəti yaxşılaşdırmaqla bilirik. Biz nəqliyyat infrastrukturuna böyük sərma qoyulmuşuna 15 il əvvəl başladıq. İlk olaraq yerli infrastrukturuna inkişaf etdirmək üçün biz bu sahəyə böyük sərma yatırmağa başladığımız. Eyni zamanda qoşularımızla da bağlantı körpüləri qurmağa başladığımız. Biz müəssisə tranzit ölkəsi olmaq arzusunda deydik, ancaq bunun üçün tək coğrafiya kifayət etmir. Hətta infrastruktur da kifayət deyil, burada digər məsələyə ehtiyac var. Bu isə qoşularla yaxşı münasibətlərdir. Qoşularla əməkdaşlıq olmadan tranzit ölkəyə çevrilmək olmaz. Bu isə bizim xarici siyasətimizin tərkib hissəsi idi. Prioritet qoşu ölkələrlə qarşılıqlı maraq üzərində daha güclü münasibətlər qurmaq idi.

Beləliklə, "Bir kömər, bir yol" layihəsinə qoşuların bizim artıq hazır infrastrukturumuz var idi. Hazırda isə biz nə ilə məşğuluq? İndi biz, sadəcə, texniki imkanları artırırıq. Məsələn, biz ticarət limanımızı genişləndiririk, çunki Şərqi-Qərb dəşanın yüklərinin həcmimin artması yüksəlmə baxımından problemlər yaradacaq. Bizim dəniz ticarət limanımız bir neçə il əvvəl açıldı. Onun oxvaxtı yükəşirmə qabiliyyəti 15 milyon ton idi. Hazırda isə biz onun imkanlarını 25 milyon tona qədər çatdırırıq. Biz Xəzər dənizində daha çox gəmi tikirik. Xəzər dənizindəki Xəzər dənizində ən böyük ticarət donanmasına sahib olduğumuzu baxmayaraq, biz yeni tanker və yük gomiləri inşa edirik ki, daha çox yük daşıya bilək. İndi biz gomiyayırma zavodumuzu genişləndirməyi planlaşdırırıq ki, ildə 6-8 deyil, 10-20 gəmi inşa edə bilək. Həm Azərbaycanda, həm də Xəzər dənizində buna tələbat artmaqdadır.

Biz hazırda mövcud dəmir yolunu müasirləşdiririk ki, qatarların sürəti artırilsin və daha çox yüklər nəql edilsin. Biz böyük yük axınına daha yaxşı hazır olmaq üçün çox işlər görürük. Azərbaycan vasitəsilə dəşanın yüklərinin həcmi ildən-ildən artır. Lakin mən hesab edirəm ki, bu rəqəmlər bir neçə dəfə artıq ola bilər. Biz bu istiqamətdə, həmçinin çinli tərəfdaşlarımızla və qoşularımızla həmin infrastruktur bağlantısının yaradılması üçün işləyirik. Burada inzibati bağlantı da olmalıdır. Burada tariflərlə bağlı vahid siyasət olmalıdır. Gömrük qaydaları sahəsində daha geniş qarşılıqlı əlaqələndirmə olmalıdır ki,

necə deyərək, bu qapını daha da geniş açmaqla. Yəni gələcəkdə ölkələrimiz arasında münasibətlər Azərbaycan vasitəsilə daha çox yüklərin daşınmasında vacib rol oynayacaqdır. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, biz bütün işləri vaxtında və qısa zamanda icra edirik. Bu gün Azərbaycanın nəqliyyat infrastrukturunu artıq yüksək beynəlxalq standartlara cavab verir.

Müxbir: Məlumdur ki, Azərbaycan "Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu" layihəsinin təşəbbüskardır. Bu nə dərəcədə əhəmiyyətlidir?

Prezident İlham ƏLİYEV: Əslində, bu, "Bir kömər, bir yol" layihəsinin bir hissəsidir. Çunki bizə məlumdur ki, hazırki geosiyasi vəziyyətdə Trans-Xəzər marşrutu Mərkəzi Asiya ölkələri üçün ən əhəmiyyətli marşruta çevrilir. Dediğim kimi, xəritəyə baxanda aydın olur ki, Avropaya və əks-istiqamətdə yüklərin daşınması üçün Mərkəzi Asiya ölkələrinin seçimi o qədər də geniş deyil.

Müxbir: Dəniz yolu və Trans-Sibir marşrutu da var, ancaq vaxt baxımından daha uzundur.

Prezident İlham ƏLİYEV: Bəli, bu bir səbəbdir, həmin nəqliyyat marşrutu ilə əlaqədar digər səbəblər isə geosiyasi dəyişikliklər, məhdudiyatlar və sanksiyalardır. Bu, həmin tranzit marşrutunu mürəkkəbləşdirir. Beləliklə, sual yaranır - Xəzər dənizi vasitəsilə olmasa, bəs haradan olsun? Mərkəzi Asiya ölkələri inkişaf edir və ixracçı məhsul istehsal edir. Həminin daha çox məhsul alması və baxımdan Xəzər dənizi marşrutu həyati əhəmiyyət kəsb edir. Xoşbəxtlikdən biz ildən-ildən ev tapşırıgımızı yerinə yetirmişik və hər bir şey hazırdır. İndi isə bu infrastrukturunu genişləndirmək asan olacaq. Həminin nəqliyyat infrastrukturunun genişləndirilməsinə yatırılacaq vəsait təxmin edilən yük həcminə uyğun olacaq.

Mən ötmə il və bu il bütün Mərkəzi Asiya ölkələrinə səfər etmişəm və bu ölkələrin rəhbərləri Azərbaycana səfər ediblər. Bu gün bizim iktisadi münasibətlərimizdə daha çox dinamizm var. Birincisi, biz buna ehtiyac olduğunuzu görürük. Digər tərəfdən isə, bizim hər zaman gözəl münasibətlərimiz olub. Eyni zamanda daşımalar marşrutları mövzusu daha fəal əməkdaşlıq diktə edir. Beləliklə, əminəm ki, Xəzər dənizi ilə yaddaşmalarımız əhəmiyyətli statistikasına nəzər saldıqca biz rəqəmlərin artacağını şahid olacağıq.

Müxbir: Məndə çox maraqlı məlumatlar var ki, Sizinlə bölüşmək istərdim. Oradan görünür ki, Çindən Avropaya göndirilən mallar dənizə orta hesabla 36 gün çəkir, əgər siyasi məsələlər olmasa, Trans-Sibir marşrutu ilə 20 gün çəkir və Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolundan istifadə edərkən, Orta dənizlə isə cəmi 12 gün çəkir.

Prezident İlham ƏLİYEV: Elədir, bəli, bu həqiqətdir. Yeri gəlmişkən, biz bu səbəbdən bu marşrutun qurulmasına və çəkilməsinə başladığımız, çunki o, mövcud deyildi. Bu, Azərbaycanın irəli sürdüyü və Türkiyə ilə Gürcüstandakı tərəfdaşlarımızın fəal dəstəyini almış yeni daşımalar yoludur, bağlantıdır və infrastrukturudur. 2017-ci ildə burada - Bakıda həmin layihənin rəsmi açılışı baş tutdu. Həmin vaxt Orta dənizlə daşımalar hələ ki, prioritetlərdən biri hesab edilmirdi. Buna görə biz lazım olduğu qədər yüklərin daşınma həcminə sərma qoyduq. Lakin hazırda biz nə ilə məşğuluq? Biz həmin yolun təkmilləşdirilməsi işlərinə artıq bir neçə ay bundan əvvəl başladığımız və nəticədə, həmin marşrutla əvvəlcə nəzərdə tutulduğundan beş dəfə artıq yüklər daşıya biləcəkdir.

Biz Azərbaycandan Türkiyə və Avropaya istiqamətdə gedən əlavə yol olacaq Zəngəzur dəhlizi üzərində çox fəal şəkildə çalışırıq. Azərbaycan ərazisində tikinti işlərinin təxminən 70 faizi artıq başa çat

dır. Beləliklə, Azərbaycan ərazisindən təkə Bakı-Tbilisi-Qars kimi bir yol keçməyəcək, o, cümlədən Zəngəzur dəhlizi işə salınacaq. Bir sözlə, bütün bunlar əlavə yüklər üçün digər imkanlar açacaq. Eyni zamanda Azərbaycan ərazisindən daşımalar həminin Gürcüstanın dəniz limanından keçəcək. Biz bu sahədə müəyyən sərma imkanlarına böyük maraqla baxırıq. Həqiqətən, daşımalarda əməkdaşlıq bütün ölkələr üçün çox faydalı olacaq və eyni zamanda o da vacibdir ki, bu işlər ölkələr arasında əlaqələri gücləndirəcək. Ölkələr bir-biri ilə daha sıx bağlı olacaq, inteqrasiya olacaq. Biz dənizli olacaq bir çox istehsal sahələrini yaratmaq planlaşdırırıq və sadəcə, tranzit ölkə olmaq istəmirik. Geosiyasi baxımdan, bu, yaxşı haldır, yəni əlavə gəlir əldə etmək olar, biz Azərbaycanda böyük sonayə zonalarını yaratmaq istəyirik. Əslində, bu istiqamətdə irəliləyirik. Hesab edirəm ki, bu ay açılmış və artıq fəaliyyətə başlamış Ələt Azad İqtisadi Zonasında istehsalatla məşğul olmaq həminin Çin şirkətləri üçün cəlbədi ola bilər. Əslində, təsəvvür etdiyinizdəki də geniş fərsətdir.

Müxbir: Siz bağlantıların, "Bir kömər, bir yol" təşəbbüsünün mədəni aspekti haqqında danışdınız. Biz iki gün əvvəl "Muğam Klub" restoranında olduq. Görüşlərimiz məna böyük təəssürat bağışladı. Əlbəttə ki, qədim Karvansararı ziyarət etdik. Orada Qədim İpək yolu ilə tanış olduq. Orada sanki zaman yenidən göz qabağında gəlir və siz tarixi, insanları, ticarət və mədəniyyətləri, ənənələri seyr edə bilərsiniz. Çin tarixinin "Bir kömər, bir yol" təşəbbüsünün mədəni dəyərini necə görürsünüz? Bilirəm ki, ölkəizdə Qədim İpək yolunun bərpaasına hələ 1990-cı illərdən çalışırınsınız.

Prezident İlham ƏLİYEV: Əlbəttə ki, birmənalı olaraq, bu, dostluğa əlavə təkə və töhfə verəcək. Qarşılıqlı fəaliyyət yaradacaq, çunki Qədim İpək yolunda yerləşən ölkələrin xüsusiyyəti, bəlkə də, oxşarlığı ondan ibarətdir ki, onlar cəmiyyətlərinin müxtəlifliyi, çoxətlik və çoxkonfessiyalı xarakteri ilə seçilir. Azərbaycan həmin müsbət ssenarinin bir hissəsidir. Buna görə Azərbaycanın mədəni irsi, görülməz kimi, dövletimiz tərəfindən lazımlıca qorunur. Bu, bizim üçün qorunmalı, saxlanılmalı və yeni nəsillərə ötürülməli sərvətdir ki, onlar da eyni münasibət bəsləsinlər. Biz mədəni irsimizi əslər boyu qoruyub saxlamışıq. Baxmayaraq ki, Azərbaycan uzun müddət öz dövlətçiliyindən məhrum idi. Biz müstəqil ölkə deyildik. Lakin eyni zamanda biz milli özünəməxsusluğumuzu, dilimizi, ədəbiyyatımızı, musiqimizi və ənənələrimizi, mədəni irsimizi qoruyub saxlamışıq. Hətta müstəqil olmadığımız vaxtlarda bunu bacarmışıq. Beləliklə, dünya irsinin bir hissəsi olan mədəni irsimizin qorunmasını birmənalı olaraq davam etdirəcəyik. Eyni zamanda tərəfdaşlarla bağlantı yaradan bir çox layihələr daha çox səfərlər, turistlər, ticarət, qarşılıqlı fəaliyyətlə nəticələndəcək. Bunun sayəsində mədəniyyətlərimiz və cəmiyyətlərimiz daha da zənginləşəcək. Bir sözlə, biz həmin məsələyə belə nöqtəyənəzərdən baxırıq. Bəxtimiz çox gətirib ki, Azərbaycan əsrlər boyu və xüsusən də müstəqillik dövründə, sözlən əsl mənada, etnik və dini dözümlülüyün, birgəyaşayışın yüksək standartlarını nümayiş etdirir. Azərbaycan bütün etnik qrupları bir aile kimi yaşayır və bu bizim ən böyük sərvətlərimizdən biridir. Biz bunları qorumağa çalışırıq və əminəm ki, bu işin öhdəsindəndə gələcəyik.

Müxbir: Atalar sözü var: "Ticarət dayananda, müharibələr başlayır".

Prezident İlham ƏLİYEV: Elədir.

Müxbir: Ticarət nə qədər çox olarsa, ölkə əhalisi üçün daha çox fərsətlər açılır.

Prezident İlham ƏLİYEV: Tamamilə doğrudur. O, sabitliyi, təhlükəsizliyi möhkəmləndirir və müəyyən dərəcədə, sözün yaxşı mənasında, qarşılıqlı bağlılığı artırır. İnsanlar, ölkələr üçün daha çox fayda olur. Bu şəraitdə, əlbəttə, sabitlik bərqərar olur.

Müxbir: Prezident Əliyev, Sizə deməliyəm ki, iki il əvvəl BBC-nin jurnalistinə verdiyiniz müsahibədə sonra Çində kifayət qədər məşhurlaşdınız. Bir çox insanlar deyirdilər ki, Qərbə münasibətdə maraqların tarazlaşdırılması üçün ölkə rəhbəri məhz bu cür addım ata bilərdi. Bu necə baş verdi?

Prezident İlham ƏLİYEV: Bilirsiniz, 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı mən çox sayda müsahibələr verdim. Bu, əsasən, Qərb jurnalistlərinə verilən müsahibələr idi. Onların əksəriyyəti, deyərdim ki, çox aqressiv idi və çalışırıdılar Azərbaycanı təcavüzkar kimi təsvir etsinlər. Bilirsiniz, öz ərazilərimizi azad etdikdə, ərazi bütövlüyümüzü uğrunda vuruşduqda, biz digər ölkələrin ərazisinə addım da atmadığımız. Biz, sadəcə, üzəşdiyimiz 30 illik işğalın və etnik təmizləmənin nəticələrini aradan qaldırırdıq. Əlbəttə, əmin idim ki, videoreportaj hazırlamaq məqsədilə Azərbaycana gəlməz və mənəmlə görüşmək istəyənlər Qərb jurnalistləri yaxşıca hazırlanırlar. Münaqişənin tarixi, kimin təcavüzkar, kimin isə təcavüz qurbanı olması, nəyin baş verdiyi barədə onların bilməməsini təsəvvür etmək sədəvləhlük olardı. Lakin eyni zamanda onların nəinki görüşümüzə zamanı vəziyyəti təqdim etməyə çalışırdılar, - çunki Azərbaycanda olarkən çoxlu reportajlar hazırlamışıqdılar, - onlar çalışırıdılar ki, Azərbaycanı təcavüzkar kimi qələmə versinlər. Əlbəttə, bu, tamamilə qəbul ediləməz idi. Bütün bunlar Qərb mətbuatının qərəzli, qeyri-təvazülü və anti-Azərbaycan yanaşmasını nümayiş etdirirdi və biz həmin reallıqda 30 il idi ki, yaşayırdıq. Bu həqiqətdir.

Müxbir: Bir çox insan hesab edirdi ki, Culian Assanj tezisi böyük əks-zərbə oldu. Bu necə fikrinizə gəldi?

Prezident İlham ƏLİYEV: Əslində, əgər siz kimisə nəyinsə pozulmasında ittiham etmək istəyirsinizsə, birincisi, güzgüdə özünü baxıb görməlisiniz, sizin özünüzdə qüsurlar varmı? Culian Assanjın başına gələnlər tamamilə qəbul ediləməzdir. Bu, söz əzadlığının kobud şəkildə pozulması deməkdir. Həmin insan səfirliklərin birində illər boyu işgencəyə məruz qalıb. Hazırda o, işgencəyədir. Mən burada mədəni işgencəni nəzərdə tuturam. Onun fiziki işgencəyə məruz qalmasını bilmirəm. Bilmədiyim məsələni deyər bilmərəm. Lakin insan bəzi mənbələrdən əldə etdiyi müəyyən məlumatı açıqladıgına görə əzab-əziyyətlərlə üzləşib. Bəlkə də, o, səhv edib, yaxud qaydaları pozub. Bununla belə, Qərbdəki insanlar vəziyyəti elə təsvir edirlər ki, jurnalistlər istədiklərini edə bilər və onların hər hansı cinayət təqibindən toxunulmazlığı var və əgər siz jurnalisti həbs edirsiniz, deməli, siz diktatorsunuz. Ona görə dedim, baxın Culian Assanjın məsələsinə, görün həmin insanla siz nə edirsiniz? Onda siz kimisə bu məsələdə necə ittiham edə bilərsiniz? Həmin hadisə sizin tarixinizdə ən qara səhifədir. Siz də qeyd etdiyiniz kimi, iki ildən çox vaxt keçir və hazırda Culian Assanj haradadır? O, hələ də həbsxanadadır. Hələ də həbsxanadadır. Kimisə onun haqqında danışır? Yox.

Müxbir: Mən özüm səkkiz il Vaşinqtonda müxbir işləmişəm və hər iki istiqamətdə çox şey öyrəndim. Azərbaycan, Çin kimi qeyri-Qərb ölkələrin Qərb mətbuatında qərəzli təsviri haqqında danışdıqda, əlbəttə, Siz hesab edirsiniz ki, onlar bu ölkələrə ədalətli yanaşırlar. Sizcə, bu, niyə baş verir? Səhv təsvirin və

rilməsinin arxasında duran məsələlər nədir? Yəni qeyri-Qərb əlaməti, o cümlədən Çini səhv təsvir etməyin səbəbi nədir?

Prezident İlham ƏLİYEV: Eyni üsulla Çinə qarşı tətbiq etmələrinin səbəbini söyləmək mənim üçün çətindir. Çox güman ki, bunun səbəbləri var. Amma Azərbaycana gəldikdə, amillər müxtəlifdir. Əsas olmasa da, həmin amillərdən biri Birləşmiş Ştatlar, Fransada və bəzi digər Qərb ölkələrində erməni lobbisinin böyük infrastruktur malik olmasıdır. Onlar dövrü olaraq Azərbaycan hücum çəkirlər, siyasətçiləri ələ alırlar, onların cəmiyyətinə, parlamentinə, mətbuatına və hökumət orqanlarına yol tapırlar. Bütün oxlan Azərbaycanı təşəbbüsləndirir və bir növ, Azərbaycanofobiya mühtini yaradırlar. Lakin bu, yeganə səbəb deyil. Düşünürəm, əsas səbəb ondan ibarətdir ki, Azərbaycan öz milli maraqlarına əsaslanan müstəqil siyasət yürüdür. Bəzi ölkələrdən fərqli olaraq Azərbaycan prioritetlərimizə və milli maraqlarımıza cavab verməyən hər hansı işə qoşulmur. Başqa sözlə desək, biz müstəqil davranırıq və siyasətimiz müstəqildir. Biz əlimizdə olan bütün vasitələrlə özünəməxsusluğumuzu və ləyaqətimizi müdafiə edəcəyik. Fikrimcə, bu, əsas səbəbdir ki, Azərbaycan davamlı olaraq mətbuatın hədəfindədir, dəniz qərəzi müstəqil QHT-lərin hücumuna məruz qalır. Hamımız bilirik ki, onlar müstəqil deyil. Kim deyər bilər ki, "Human Rights Watch", "Amnesty International" və "Freedom House" müstəqildirlər. Baxın, onlar kimdən pul alırlar və kim musiqini sifariş edir. Onda görəcəksiniz ki, onlar tamamilə əslidirlər.

Müxbir: Karneqi Beynəlxalq Sülh Fondu...

Prezident İlham ƏLİYEV: Elədir ki, var. Onlar tam əslidirlər və işləri ilə razılaşdırmadan bir addım belə sağa, yaxud sola ata bilməzlər. Lakin bilirsiniz, biz bu mühtidə yaşamağa öyrəşmişik. Mənim üçün Qərb mətbuatının Azərbaycan haqqında yazdığı deyil, Azərbaycan xalqının hökumətimizin siyasəti barədə düşündüyü vacibdir. İnsanlarla söhbət apardıqda görə bilərsiniz ki, onlar hökumətimiz barədə nə düşünür, gördüyümüz işlər düzdür, yoxsa səhvdir?

Cəmiyyətimizin həmrəy olması və güclü ictimai dəstək, əlbəttə, əsasən bizim siyasətimiz, əvvəlcə işğal altında olmuş ərazilərin azad edilməsi sayəsində formalaşır. Lakin həminin bu, anti-Azərbaycan təşviqatına inan reaktivdir. Əgər Qərbdə kimsə düşündür ki, hökumət rəsmilərinə təhqir etməklə, bəhtən və sayılma qaymaqla Azərbaycana ictimai rəy təsir göstərə bilər, bilsin: ola bilər, o, haqlıdır, lakin həmin təsir onların görmək istədiyi istiqamətdə olmayacaq. Əksinə, cəmiyyət daha da həmrəy olur, çunki biz görürük ki, bu, ədalətli deyil. Biz 30 il işğala məruz qalmışıq və Ermənistan işğalında ələməyə başladığımızda.

Müxbir: Onlar yalnız dinc yolla nizamlanmanı qeyd etdilər.

Prezident İlham ƏLİYEV: Düzdür. Yalnız dinc yolla nizamlanma, ərazi bütövlüyünü dilə gətirmirdilər.

Müxbir: Bu, ikili standartların qarşınadır.

Prezident İlham ƏLİYEV: Elədir! Bunlar ikili standartlardır və cəmiyyətimiz bunları çox yaxşı anlayır. Həminin bilmək vacibdir ki, söhbət təkə bəzi jurnalistlərin müsahibəsindən gəlir. Bu hələ hökumətlər də var. Hazırda biz Fransa hökumətinin, əgər belə demək olarsa, çox əsaslı hücumları ilə üzləşirik. Təsəvvür edirsinizmi, Fransa Ermənistanın ən böyük vəkiliyə çevrilib. Yaxşı, bu, onları işədir, lakin onlar Avropada ən iri anti-Azərbaycan mənbəyinə çevriliblər. Onlar bizə hər istiqamətdə hücum çəkirlər.

Azərbaycan və Çin arasında yekdil siyasət var, münasibətlər əladır və bundan da yaxşı səviyyəyə qalxacaqdır

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Çinin "China Media Group" Media Korporasiyasına müsahibə verib

Əvvəlki 3-cü səh.

Onların xarici siyasi bəyanatları və rəsmilərin bəyanatları hər cür siyasi etikadan kənara çıxır. Onlar müharibə zamanı bizi elə məsələlərdə itiham etdilər ki, biz bunları heç vaxt etməmişik və bununla bağlı üzrə belə istəmədiklər. İndi isə onlar bizi öz ərazimizdə gördüyümüz işlərə görə itiham edirlər. Baxın hələ bunu kim edir? O ölkə ki, Korsika dilinə qadağa qoyur, Korsikada öz müqəddəratını təyin etmək hərəkatını qəddarcasına boğur. Onlar Qarabağda ermənilərin "öz müqəddəratını təyin etmələrini" təşviq edirlər. Bu, necə ola bilər? Müharibə zamanı siyasi təcavüz bütün sərhədləri aşanda, dedim ki, əgər onlar "Dağlıq Qarabağ respublikasını" hardasa qurmaq istəsələr, qoy öz ərazisində qursunlar. Məsələn, çoxlu erməninin yaşadığı Marsel şəhərinin ətrafında qurub, "Dağlıq Qarabağ respublikasını" orada elan etsinlər, biz də tanıyaq. Bu ölkə hələ də öz müstəmləkəçilik siyasətini davam etdirir. Baxın Mayot adasına, Fransanın müstəmləkəsi. Yeni Kaledoniya, Fransanın müstəmləkəsi. Onlar hələ də insan hüquqları haqqında danışır!? Bu, siyasi riyakarlıqdır. İndi söylədiklərimi biz deyəndə isə, siz görürsünüz ki, onlar bütün mətbuatı dərhal işə salır, Azərbaycanı, onun rəhbərlərini və siyasətini təhqir etməyə, hücum çəkməyə, şayiə yaymağa başlayırlar.

Müxbir: Ərazi bütövlüyü haqqında danışdıqda, bir çox çinlilərin qəlbinə yaxın olan, onlar üçün əziz olan məsələ var: bu, Tayvan məsələsidir. Tayvan məsələsinə kənardan müdaxilə var. Siz öncə söylədiyiniz ki, Çini bölmək söylərdini dəstəkləmirsiniz. Bu barədə ətrafı danışa bilərsinizmi?

Prezident İlham ƏLİYEV: Bilirsiniz, biz Çinin ərazi bütövlüyünü, Vahid Çin və Çinin birləşməsi siyasətini hər zaman dəstəkləmişik və dəstəkləməkdə davam edirik. Bu siyasət bir neçə il əvvəl qeyd olunub, bir çox hallarda yenidən təsdiqlənib, tamamilə dəyişməz olaraq qalır və heç zaman da dəyişməyəcək. Birincisi, bu, onunla bağlıdır ki, Çin bizim üçün dost ölkədir. İkincisi, biz hər zaman beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini dəstəkləyirik. Beynəlxalq hüququ ayrılıqda tətbiq etmək olmaz. Beynəlxalq hüququ ayrılıqda tətbiq etmək istəyənlər yalnız öz nüfuzunu itirəcəklər, çünki beynəlxalq hüquqda aydın şəkildə deyilir ki, ərazi bütövlüyü onun fundamental prinsipidir. Xalqların öz müqəddəratını təyin etməsi hər hansı ölkənin ərazi bütövlüyü ilə ziddiyyət təşkil etməli deyil. Bu, beynəlxalq hüququn fundamental prinsipləridir. Buna görə Vahid Çin siyasəti ilə bağlı mövqeyimiz tam aydındır və ümid edirik ki, bəzi Qərbi hökumətləri də bu mövqeyə uyğun davranacaqlar.

Müxbir: Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinə gəldikdə, bilirik ki, atəşkes mövcuddur, lakin vəziyyət mürəkkəb olaraq qalır. Əvvəlki hadisələrin hamısını nəzərə alaraq, cənab Prezident, Siz sülh müqaviləsi haqqında nə düşünürsünüz? Onu nə vaxt gözləmək olar? Əgər olarsa, necə olacaq?

Prezident İlham ƏLİYEV: Düşünürəm ki, ona ən yaxın gələcəkdə nail olmaq olar. Nəyə görə mən bu cür düşünürəm, çünki Ermənistan çox mühüm bəyanatla çıxış etməli idi ki, onlar növbəti Azərbaycan ərazi bütövlüyünü tanıyırlar, - əslində, onlar bunu rəsmən ötən ilin oktyabrında bəyan etdilər və sonra bir neçə dəfə təsdiqlədilər, - həmçinin bu ilin mayında onlar bunu aydınlaşdırdılar, çünki biz tələb etdik ki, onlar Qarabağı Azərbaycanın hissəsi kimi tanıdıqlarını qeyd etsinlər. Onlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü 86,6 min kvadratkilometr ərazidə tanıdılar. Bu əraziyə Qarabağ və Ermənistan ərazisində olan səkkiz Azərbaycan anklavı da daxildir. Bu, əslində, mühüm bəyana

natdır. Bundan sonra qalan yeganə məsələ bunu kağız üzərinə köçürmək və imzalamadır. İkinci Qarabağ müharibəsi bitdikdən sonra, sülh müqaviləsi ilə bağlı mövqeyimiz həmin müqavilənin beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əsaslanmasından ibarətdir. Biz sülh müqaviləsinin əsasını təşkil etməli olan beş beynəlxalq təməl prinsipini hazırladıq. Bir neçə dəfə danışıqlar aparılıb və iyulun sonunda davam etdiriləcək. Fikir ayrılığının yeganə əsas müddəəsi onunla bağlı idi ki, Ermənistan Qarabağı rəsmən Azərbaycanın hissəsi kimi tanısin. Artıq dediyim kimi, bir - onlar qeyd etməlidir ki, Qarabağ Azərbaycandır və indi isə, onlar ikincini etməlidirlər: imzalamalıdırlar. Bundan sonra razılaşma əldə oluna bilər və düşünürəm ki, əgər ermənilər söylədiklərini yerinə yetirərlərsə və əgər bu, yenidən siyasi maneə deyilsə, prosesi yubatmaq cəhdləri naminə ixtira edilən hekayət deyilsə, onda biz ilin sonuna qədər sülh müqaviləsinə nail olaraq onu imzalaya bilərik. Bu, həqiqətən, mühüm geosiyasi amilə çevrilə bilər, uzunmüddətli qarşıdurma ya son qoyar, Qafqazda real sülh yaradar, bütün kommunikasiyaları açar. Həmçinin əlavə etmək istəyirəm, Azərbaycandakı erməni azlığına gəldikdə, biz artıq rəsmən bəyan etmişik ki, onların hüquqları və təhlükəsizliyi Azərbaycan Konstitusiyası əsasında lazımlı qorunacaq. Bununla belə, Azərbaycan onlarca etnik qrupun, o cümlədən ermənilərin yaşadığı ölkədir. Bizim dini və ya etnik zəmində heç zaman hər hansı bir problemimiz olmayıb. Buna

görə Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaşayan ermənilər hər hansı digər Azərbaycan vətəndaşı qədər bərabər hüquq və təhlükəsizlik zəmanətinə malik olacaqlar. Düşünürəm ki, bu, tam şəkildə beynəlxalq hüququn normalarına uyğundur və fikrimcə, Azərbaycanın bu mövqeyi beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən dəyərləndirilir.

Müxbir: Prezident Əliyev, gəlin Sizin sevdiniz mövzularından birinə keçək - idman və fitness.

Prezident İlham ƏLİYEV: Yaxşı.

Müxbir: Siz turnikdə dərtdəyiniz videonu qoymusunuz. 60 yaşınız tamam olurdu homin vaxt.

Prezident İlham ƏLİYEV: Bəli.

Müxbir: On beş dəfə. Çox xoş təəssürat başlandı. Daha çox da edə bilərsiniz?

Prezident İlham ƏLİYEV: Əvvəllər çox edirdim. Sadəcə, indi birinci dəfə göstərdim. Gənc olduğum zaman bunu heç zaman göstərmirdim, çünki gənc insan üçün bunu çox etmək təbii haldır. Nəyə görə edirsiniz ki, 60 yaşınız var, edə bilərsiniz, yanılırsınız, bacarırsınız. Amma ondan çox dərtnəmək, bəlkə də, bacaram. Lakin bu, o qədər cəlbədicə olmaz.

Müxbir: Tam haqlısınız. Siz həmçinin ağır atletikani sevdinizni gizlətmirsiniz. Hətta yaxın dostunuz, Prezident Ərdəğanın qarşısında hazırlıq olmadan göstərdiniz.

Prezident İlham ƏLİYEV: Bu, işin asan hissəsi idi. Bəli, o qədər də ağır deyildi.

Müxbir: Amma Siz bunu etdiniz. İdmana şəxsi sevginizi daha böyük ismarışa çevirmək bacarığınızı təsirlidir. Elə baxaq Bakıya, onun mərkəzində F1 yarışları keçirilir. Sizdə 2020-ci ilin futbol üzrə Avropa çempionatının oyunları, 2015-ci ildə I Avropa Oyunları təşkil olundu. İdmana həvəsiniz barədə söyləyin, nəyə görə məhz idman?

Prezident İlham ƏLİYEV: Birincisi, mən idmanı sevirəm. İkincisi, ömrüm boyu mən idmanla müəyyən fasilələrlə məşğul olmuşam. Əfsuslar ki, bəzən atışsam, sonra yenidən başlamışam. Gənc yaşlarda idmanla çox fəal məşğul olurdum. Sonra dayandırardım və yenidən başlayanda mənim üçün formanı qaytarmaq çox asan olurdu.

İkincisi, idman ictimai həyatın mühüm amildir. İşgah dövründə idman qələbələrimiz insanların sürurunda Birinci Qarabağ müharibəsindəki məğlubiyyətdən sonra bir növ rəmzi kompensasiya oldu. Beləliklə, biz göstərdik ki, qalib gələ bilirik və

qələbə Azərbaycanda vətənpərvərliyin çox mühüm amilinə çevrildi. Çünki idmançıların qalib gəlməsi, bayrağımız qalxanda, himnimiz çalınanda adamı böyük qürur hissləri bürüyür. Bu, gənc nəsillər üçün vətənpərvər olmaqda mühüm amil idi, çünki mən aydın şəkildə anladım ki, bunsuz biz qələbə qazana bilməyəcəyik. Bəli, biz müdafiə imkanlarımızı, hərbi qüvvələrimizin təliminə böyük sərmayələr yatırırıq. Biz İkinci Qarabağ müharibəsinə hazırlaşmaq üçün çox işlər gördük. Lakin sizə deyə bilərəm ki, hazırda, iki il yarım sonra, qələbəmizin əsas meyarı qələbə ruhu idi. Torpaqları azad edənlər həyatlarında heç vaxt Qarabağı görməmişdilər, çünki çox gəncdirlər. Qarabağ işğal ediləndə onlar heç anadan olmamışdılar. Beləliklə, onları bu məqsədə aparan nə idi? Qələbə ruhu, vətənpərvərlik və ləyaqət idi. İdman həm budur, həm fiziki sağlamlıq deməkdir, çünki biz istəyirik ki, cəmiyyətimiz sağlam olsun. Biz istəyirik cəmiyyətimiz fiziki baxımdan güclü olsun. Bunun üçün idman birinci yerdədir. Əlbəttə ki, yaxşı qida, pis vərdişlərin olmaması məsələsi də var. İdman bəlkə onları üstələyir. Həmçinin hazırda biz idmanın kütləvililiyi üzərində çalışırıq ki, hər rayonda idman infrastrukturumuz olsun. Bunu artıq yaratmışıq. Eyni zamanda bu, beynəlxalq nüfuz deməkdir, çünki I Avropa Oyunları, həqiqətən, Azərbaycanı Avropaya açdı. "Formula-1" yarışlarını artıq yeddinci dəfə keçirmişik. Xüsusən də nəzərə alsaq ki, o, şəhər küçələrində baş verir. Bu, Bakını heç vaxt görməyən üçün şəhərimizin təq-

dimatıdır. "Formula-1" in auditoriyası 500 milyondur. İlk "Formula-1" yarışlarından sonra turizm 20 faiz artdı və COVID-dən əvvəl hər il on - on beş faiz artım var idi. Yarışlar sayəsində çoxlu xarici turist gəldi. Ölkəyə çox xarici valyuta daxil oldu. Bir çox amillər hər bir hökumət idmanın inkişafına böyük diqqət yetirməli olduğunu göstərir.

Müxbir: 2020-ci ilin futbol üzrə Avropa çempionatını çox yaxşı xatırlayıram.

Prezident İlham ƏLİYEV: Avropa Liqasının 2019-cu ildəki final matçı və UEFA 2020-ci ilin matçı 2021-ci ildə Bakıda keçirildi. Bəli, Bakı artıq böyük idman tədbirləri üçün beynəlxalq məkana çevrilib. Ölkəmizdə həmçinin 2017-ci ildə İslam Həmrəyliyi Oyunları keçirildi. Təbii ki, 2015-ci ildə I Avropa Oyunları və 2017-ci ildə İslam Həmrəyliyi Oyunları bir şəhərdə cəmi iki il ərzində keçirilib. Bu bir daha Azərbaycanı idman ölkəsi kimi nümayiş etdirir. Avropa ilə Asiyanın kəsişməsində yerləşən ölkəmiz müsəlman aləminin, eyni zamanda Avropanın bir hissəsidir. Ölkəmizin yerləşməsi çox unikalıdır. Ölkəmizin siyasəti, cəmiyyətin statusu bütün bunların təzahürüdür.

Müxbir: Prezident Əliyev, Hancoua Asiya Oyunları yaxınlaşır və Çinin Çendu şəhərində Dünya Universitet Oyunları gözlənilir. İdmançılara və iştirakçılara nə deyərdiniz? Çində keçiriləcək həmin oyunlardan gözləntiləriniz?

Prezident İlham ƏLİYEV: Mən yalnız uğurlar arzulayıram. Əminəm ki, oyunlar mümkün ən yüksək səviyyədə təşkil olunacaq. Çində idman tədbirlərinin necə təşkil edildiyinə bələdəm. Mən Pekində keçirilmiş Olimpiya oyunlarında oldum, 2008-ci ildə gözəl ölkədə bir neçə gün keçirdim. Yəqin bilirsiniz, biz Asiya oyunlarında iştirak etmirik, lakin Dünya Universitet Oyunlarında 150-dən artıq atletlə böyük komanda ilə iştirak edəcəyik. Onların sayı heç zaman olmadığı qədər bir neçə dəfə çox olacaq. İdmançılara qələbə, təşkilatçılara uğurlar, Çin xalqına bu oyunlarda sevinc arzu edirik.

Müxbir: Son olaraq, Azərbaycan sənaye çinilərə görə üzə, lakin sirli ölkədir. Mən burada ölkə Prezidenti ilə əyləşmişəm. İcazə verin soruşum: Siz proqramınızın çinli tamaşaçılarına söyləyə bilərsinizmi nəyə görə onlar Azərbaycanı növbəti turizm məkanı kimi seçməlidirlər?

Prezident İlham ƏLİYEV: Bilirsiniz, birincisi, insanlarımız çox mehriban və qonaqpərvərdirlər. İkincisi, bizim çox müasir hotel infrastrukturumuz var. Rəngarəng təbiətimiz var. Ölkədə doqquz iqlim qurşağı var. Ölkənin ərazisi o qədər böyük deyil, siz qatarla, avtomobillə və yaxud on uzağı təyyarə ilə asanca qət edə bilərsiniz. Yol infrastrukturunu ən yaxşılar sırasındadır. Mətbəx, fikrimcə, ən yaxşılar sırasındadır.

Müxbir: Biz çoxlu kabab yedik.

Prezident İlham ƏLİYEV: Hava çox yaxşıdır. Dağlarda xizək sürə bilərsiniz. Xəzər dənizində üzə bilərsiniz. Velosipedlə dağlara çıxmaq, palçıq vulkanlarını görmək, Qarabağın dağlarına və meşələrinə getmək olar. Göl və çaylarımız var. Həmçinin düşünürəm ki, çinli turistlər görəcəklər ki, Azərbaycan xalqının Çinə böyük rəğbəti var. Onlar ölkənizi tanıyırlar, dost olduğumuzu bilirlər. Ona görə çinlilər özlərini öz evlərindəki kimi hiss edəcəklər.

Müxbir: Prezident Əliyev, ölkəmizdə bizi qəbul etdiyinizə görə bir daha çox sağ olun. Bu müsahibəyə görə minnətdar.

Prezident İlham ƏLİYEV: Sağ olun.